

XOTIN-QIZLARNI QO‘LLAB-QUVVATLASH, ULARNING JAMIYAT HAYOTIDAGI FAOL ISHTIROKINI TA’MINLASH

Ismoilova Zinnura Ismoiljon qizi

Namangan davlat pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti Maxsus pedagogika Logopediya yo‘nalishi

MPL-AU-25-guruh talabasi

E-mail: zinnura384@gmail.com

Ilmiy rahbar: Falsafiy va tarixiy fanlar kafedrası katta o‘qituvchisi B.A.Tillayev

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19570570>

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada bugungi kunda O‘zbekistonda xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirishga qaratilgan davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlari tahlil qilinadi. Ayollarning huquqiy himoyasini kuchaytirish, ularning bandligini ta‘minlash va tadbirkorlik tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini ko‘rib chiqilishi natijasida xotin-qizlarning jamiyat boshqaruvidagi ishtirokini kengaytirish borasidagi islohotlarning ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab beriladi.*

***Kalit so‘zlar:** Xotin-qizlar, ijtimoiy faollik, gender tenglik, huquqiy himoya, “Ayollar daftari”, tadbirkorlik, ta‘lim, jamiyat taraqqiyoti, davlat siyosati.*

***Аннотация:** В данной статье анализируются приоритетные направления государственной политики, направленной на повышение социально-политической активности женщин в современном Узбекистане. Автор рассматривает механизмы усиления правовой защиты женщин, обеспечения их занятости и поддержки предпринимательских инициатив. Также научно обоснована важность реформ, направленных на расширение участия женщин в государственном управлении.*

***Ключевые слова:** Женщины, социальная активность, гендерное равенство, правовая защита, «Женский дневник», предпринимательство, образование, социальное развитие, государственная политика.*

***Abstract:** This article analyzes the priority areas of state policy aimed at increasing the socio-political activity of women in Uzbekistan today. The author considers mechanisms for strengthening the legal protection of women, ensuring their employment and supporting entrepreneurial initiatives. The importance of reforms to expand the participation of women in public governance is also scientifically substantiated.*

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

Keywords: Women, social activism, gender equality, legal protection, “Women's Notebook”, entrepreneurship, education, social development, state policy.

Inson huquq va erkinliklarini ta’minlash, ayniqsa, xotin-qizlarning jamiyatdagi o’rni va mavqeini mustahkamlash har qanday demokratik davlatning barqaror rivojlanish ko’rsatkichi hisoblanadi. Dunyo tajribasi shuni ko’rsatadiki, ayollarning ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy jarayonlardagi faol ishtirokisiz jamiyatda haqiqiy yuksalishga erishib bo’lmaydi. Zero, ayol - nafaqat oila chirog’i, balki kelajak avlodni tarbiyalovchi ma’naviyat timsoli va ulkan intellektual salohiyat egasidir.

Bugungi kunda O‘zbekistonda xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash masalasi davlat siyosatining eng ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. **“Inson qadri uchun”** tamoyili asosida olib borilayotgan islohotlar negizida ayollarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, ularning bilim olishi va mehnat qilishi uchun munosib sharoitlar yaratish maqsadi yotadi. So‘nggi yillarda qabul qilingan qonun hujjatlari va davlat dasturlari xotin-qizlarning nafaqat oilada, balki davlat boshqaruvi, iqtisodiyot va ilm-fan sohalarida ham o‘z o‘rnini topishiga xizmat qilmoqda.

Ayollarning ijtimoiy himoyasini kuchaytirish va ularning tadbirkorlik tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki jamiyatda sog‘lom ijtimoiy muhit qaror topishiga zamin yaratadi.

Bugungi kunda mamlakatimizda xotin-qizlarning huquqiy savodxonligini oshirish va ularni tazyiq hamda zo‘ravonlikdan himoya qilish masalasi davlat ahamiyatiga molik vazifaga aylandi. Xususan, **“Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to‘g‘risida”**gi[1] hamda **“Xotin-qizlarni tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida”**gi[2] Qonunlarning qabul qilinishi jamiyatda xotin-qizlarning ijtimoiy xavfsizligini ta’minlashda muhim burilish yasadi. Himoya orderlarining joriy etilishi va oilaviy nizolarni hal etishda xotin-qizlar faollarining ishtiroki ayollarning o‘z haq-huquqlarini anglashiga zamin yaratmoqda.

Xotin-qizlarning jamiyatdagi faol ishtiroki ularning ma’lumot darajasi va kasbiy malakasiga bevosita bog‘liq. Shu sababli, ta’lim tizimida ayollar uchun misli ko‘rilmagan imtiyozlar joriy etildi:

1. Davlat oliy ta’lim muassasalarining magistratura bosqichida o‘qiyotgan barcha xotin-qizlarning kontrakt to‘lovlarini qaytarish shartisiz qoplash maqsadida, Davlat budjetidan har yili kamida 200 milliard so‘m moliyalashtirish.

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

2. Davlat ilmiy tashkilotlari yoki oliy ta’lim muassasalari doktoranturasiga xotin-qizlar uchun har yili kamida 300 tadan maqsadli kvota ajratib borilsin.

3. Davlat boshqaruvi akademiyasida rahbar xotin-qizlarni tayyorlash bo‘yicha alohida o‘quv kurslarini tashkil etish hamda har yili kamida 100 nafar xotin-qizlarni o‘qitish [3].

Xotin-qizlarning qarorlar qabul qilish jarayonidagi ishtiroki demokratik jamiyatning muhim belgisidir. Hozirda O‘zbekiston parlamentida va mahalliy kengashlarda ayol deputatlar ulushi ortib bormoqda. Shuningdek, mahalla raisi, hokim yordamchisi va boshqa rahbarlik lavozimlarida ayollarning faoliyat yuritishi jamiyatdagi ijtimoiy muammolarni ayollarga xos noziklik va mas’uliyat bilan hal etishga xizmat qilmoqda.

O‘zbekistonda xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash va ularning jamiyatdagi faolligini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishi bo‘lib, Prezident Qarori bilan bu tizim yangi bosqichga ko‘tarildi. Asosiy e‘tibor xotin-qizlarning bandligini ta‘minlash, tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash, ijtimoiy himoya, gender tenglikni ta‘minlash va “Ayollar daftari” orqali manzilli yordam ko‘rsatishga qaratilgan.

Xotin-qizlarning jamiyat hayotidagi faol ishtirokini ta‘minlash nafaqat ijtimoiy tenglik, balki iqtisodiy va madaniy rivojlanishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Hozirgi kunda dunyo miqyosida xotin-qizlarning huquq va imkoniyatlarini kengaytirish, ularning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlardagi ishtirokini oshirish masalalariga alohida e‘tibor qaratilmoqda. O‘zbekistonda xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash va ularning jamiyatdagi o‘rnini mustahkamlash, huquq va imkoniyatlarini kengaytirish borasida so‘nggi yillarda keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirildi. Quyida ushbu yo‘nalishda qabul qilingan asosiy qarorlar va ularning mazmuni haqida ma’lumot beriladi:

“Xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash sohasidagi faoliyatni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5325-sonli Prezident Farmoni ishlab chiqildi.[4] Ushbu farmon xotin-qizlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, ularni qo‘llab-quvvatlash hamda oila institutini mustahkamlash maqsadida qabul qilingan Farmon natijasida:

- Oila va xotin-qizlar davlat qo‘mitasi tashkil etildi.
- Hududiy bo‘linmalar va mahallalarda xotin-qizlar faollari lavozimlari joriy etildi.
- Xotin-qizlarni tadbirkorlikka jalb qilish uchun imtiyozli kreditlar ajratish tizimi yo‘lga qo‘yildi.

Xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash va gender tenglikni ta‘minlash bo‘yicha davlat dasturi tasdiqlandi. Mazkur dastur xotin-qizlarning huquq va imkoniyatlarini kengaytirish, gender

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

tenglikni ta’minlash hamda ularning ijtimoiy faolligini oshirishga qaratilgan. Dastur doirasida xotin-qizlarning mehnat huquqlarini himoya qilish choralari kuchaytirildi, zo’ravonlikdan jabrlangan ayollar uchun rehabilitatsiya markazlari tashkil etildi, ayollarni tadbirkorlikka jalb etish uchun maxsus grantlar va imtiyozli kreditlar ajratish tizimi kengaytirildi. Ayollarning jamiyatdagi mavqeini erkaklar bilan tenglashtirish jarayoni “Inson kapitalidan kompleks foydalanish” paradigmasiga asoslanadi. Agarda jamiyat o’z resurslarining yarmini (xotin-qizlarni) qaror qabul qilish, innovatsiyalar va boshqaruv jarayonlaridan chetda qoldirsa, bu intellektual va iqtisodiy turg’unlikka olib kelishi ilmiy jihatdan isbotlangan. Gender tengligi – bu erkak va ayol o’rtasidagi raqobat emas, balki jamiyatning ikki qanoti kabi birgalikda, muvozanatda va hamohanglikda yuksalishi demakdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasining O‘RQ-562-sonli Qonuni 2-sentabr 2019-yil “Xalq so‘zi” gazetasi nashriyoti.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. “Xotin-qizlarni tazyiq va zo’ravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida”gi O‘RQ-561-son, 2019-yil 2-sentabr.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Oila va xotin-qizlarni tizimli qo‘llab-quvvatlashga doir ishlarni yanada jadallashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-87-son Farmoni – 7-mart 2022-yil.
4. O‘zbekiston Respublikasining 2018-yil 2-fevraldagi “Xotin- qizlarni qo‘llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash sohasidagi faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5325-son Farmoni.